

עזר להזרה

על השיעור שלמדנו במסגרת יסודי התורה
פר' בחוקותי תשע"ד

תמצית הדפים

תוכן דברי הגמ'

חזרת הדפים

בדרך שאלה ותשובה

לתועלת הלומדים החשובים ציפנו מואמר נפלא הרואה חמה בתקופתה
השייך לשיעור יום א' במדבר ל"ג בעומר הבעל"ט

נערך בהשכל וטוב טעם ודעת ע"י הרב'ג ספרא וסי"פא
מוה"ר שאול יחזקאל רייכמאן שליט"א

חבר וידע המועל קנין ש"ס שיע"י ותאחדות אברכים דקדי' לחינו' הק' ותשוח"ח לו

הרואה בחלומו

הונא - נס נעשה לו.

חנינא חנניא יוחנן - ניסי ניסים.

הספד [רק תיבת הספד לא הספד ממש] - מן השמים חסו עליו.

העונה יהא שמייה רבה - בן עולם הבא.

קורא ק"ש - ראוי שתשרה עליו שכינה ודורו אינו ראוי לכך.

מניה תפילין - יצפה לגדולה דכי וראוי כל עמי הארץ וגוי ואלו תפילין שבראש.

מתפלל - סימן יפה, ודוקא דניעור קודם שעקר רגליו דאז סימן דקרוב אצל הקב"ה.

הבא על אמו - יצפה לבניה דכי כי אם לבניה וגוי.

על נערה המאורסה - תורה דכי תורה צוה לנו משה וגוי.

על אחותו - חכמה דכי אמור לחכמה וגוי.

על אשת איש - בן עולם הבא ודוקא דלא מכיר אותה ולא הרהר בה מהערב.

חיטים - ראה שלום דכי השם גבוך שלום וגוי.

שעורים - סר עונותיו דכי וסר עוונך וגוי, ורי זירא עלה לא"י רק אחר שראה שעורים בחלומו.

גפן טעונה - אין אשתו מפלת נפלים דכי אשתך כגפן וגוי.

שורקה - יצפה למשיח דכי אוסרי לגפן וגוי.

תאנה - תורתו משתמרת דכי נוצר תאנה וגוי.

רמונים - קטנים יפרה עסקו כרימון שגרעיניו מרובים, גדולים - יגדל עסקו כרימון, נחלקו הרמונים - ת"ח יצפה לתורה דכי אשקך מיין וגוי, ע"ה יצפה למצוות דכי כפלה הרימון וגוי אפילו רקנין וכו'.

זתים קטנים - עסקו יפרה וירבה.

עצי זית - י"א בניו מרובין דכי בניך כשתילי זתים וגוי, וי"א דיצא לו שם טוב דכי זית רענן וגוי.

שמן זית - יצפה למאור תורה דכי ויקחו אחיך שמו וגוי.

תמרים - תמו עונותיו דכי תם עוונך וגוי.

עז - ששנה מתברכת לו, עזים - שנים מתברכים לו דכי ודי חלב וגוי.

הדס - נכסיו מצליחים, אין לו נכסים ירושה נופלת לו, ולעולא וי"א דכן בברייתא - דדוקא אם הדסים מחוברים.

אתרוג - הדר הוא לפני קונו דכי פרי עץ הדר וגוי.

לולב - יש לו רק לב אחד לשמים.

אוז - יצפה לחכמה דכי חכמות בחוץ וגוי, והבא עליה יהי ראש ישיבה וכן הי עם רב אשי [ועי' עוד להלן עוד מה דחלם רב אשי קודם דנעשה ראש ישיבה].

תרנגול - בן זכר. תרנגולים - בנים זכרים.

תרנגולת - תרביצא נאה ומגולה.

ביצים - תלויה בקשתו בספק כביצים דאוכל טמון בתוכו, אבל אם נשתברו הביצים נעשית בקשתו, וכן הוא באגוזים קישואים כלי זכוכית וכל דברים נשברים.

הנכנס לכרך - נעשו לו חפציו דכי וינחם אל מחוזו וגוי.

מגלח "ראשו" סימן יפה, ראשו וזקנו - לו ולכל משפחתו.

יושב בספינה - אם קטנה שם טוב יוצא לו, גדולה - לו ולכל משפחתו, ודוקא אם הספינה שטה בגובה דים.

הנפנה - אם לא קינח סימן יפה דכי מהר צועה להפתח וגוי אבל אם קינח אינו יפה דהמאיס ידיו.

העולה לגג - עולה לגדולה, ירד מהגג - יורד מגדולתו, ולאביי ורבה כיון שעלה שוב אינו יורד.

הקורע בגדיו - קורעים לו גזר דינו.

העומד ערום - בבל סימן דעומד בלי חטא, בא"י - ערום בלא מצות.

הנתפס לסרדיוט - שמירה נעשית לו, נתנהו בקולר - שמירה על שמירתו, ודוקא בקולר אבל בחבל בעלמא לא.

הנכנס לאגם - ראש ישיבה, וכן י"א דהי כן ברב פפא.

ליער - ראש לבני כלה, וכן הי לרב הונא בריה דרב יהושע, וי"א דשניהם הי באגם רק רב פפא הי פעמון תלוי בצווארו משא"כ ברב הונא בריה דרב יהושע, ורב אשי חלם בפעמון על צווארו וקשקש בקול [עי' לעיל].

מקיד דם - עוונותיו מחולין לו, ומה ששינו עוונותיו סדורין לו - היינו סדורין להימחל.

נחש - שנו לפני רב ששת דפרנסתו מזומנת לו, נשכו - נכפלה לו פרנסתו, הרגו לנחש - אבדה פרנסתו, ולרב ששת - הרגו כש"כ דנכפלה פרנסתו, ואינו כן - רק רב ששת חלם כן וביקש לפתור לטוב.

כל מיני משקין - סימן יפה לו חוץ מן היין דאין לעמוד על פתרונו, דיש שותהו וטוב לו דכי ויין ישמח לבב אנוש, ויש דרע לו דכי תנו שכר לאובד וגוי, ולרי' יוחנן - אם ת"ח טוב לו לראות עצמו שותה יין דכי לכו לחמי בלחמי וגוי.

ר' יוחנן - השכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה.

ת"ר - הרואה דוד, בן עזאי, ספר תהילים, שיר השירים, - יצפה לחסידות.

שלמה, יחזקאל, בן זומא, רבי, משלי, קהלת - יצפה לחכמה.

אחאב, ר' ישמעאל בן אלישע, אחר, ירמיה, איוב, קינות, - ידאג מן הפרעניות.

מלכים - יצפה לגדולה.

ישעיה - יצפה לנחמה.

מגילת אסתר - נס נעשה לו.

ר' אלעזר בן עזריה - עשירות.

כל מיני חיות יפה בחלום חוץ מן הפול והקוף והקיפוד דמשונים במראיתם [ודוקא אם הוא בלי אוכף].

כל מיני מתכות יפה לחלום חוץ ממר ופסל וקרדום, ודוקא אם הם מחוברים לקת שלהם.

כל מיני פירות יפה לחלום חוץ מפגי תמרה.

כל מיני ירקות יפה לחלום חוץ מכראשי לפתות תלושים דסימן למכות, אבל מחוברים סימן לעשירות.

כל מיני צבעונים יפה לחלום חוץ מן התכלת דהוא ירקרק וסימן לחולה דפניו ירוקים.

כל מיני עופות יפה לחלום חוץ מן קריא וקפופא וקורפאי.

ג' נכנסים לגוף ואינו נהנה מהם - גודגדניות כפניות ופגי תמרה.

ג' אין נכנסים לגוף והגוף נהנה מהם - רחיצה סיכה ותשמיש.

ג' מעין עולם הבא - שבת שמש ותשמיש נקבים.

ג' משיבין דעתו של אדם - קול מראה נאה וריח טוב.

ג' מרחיבין דעתו של אדם - דירה נאה אשה נאה וכלים נאים.

ה' אחד משישים הם - אש מגיהנום, דבש ממך, שבת מעולם הבא, שינה ממיטה, חלום מנבואה.

ו' דברים סימן יפה לחולה

עיטוש - דכ' עטישתי תהל וגוי.

זיעה - דכ' בזעת אפך וגוי.

שלשול - דכ' מהר צעה להפתח וגוי.

קרי - דכ' יראה זרע וגוי.

שינה - דכ' ישנתי אז וגוי.

חלום - דכ' ותחלימנו וגוי.

ו' דברים מרפאים החולה מחליו

ורפואתם שלמה

בשר שור, בשר צלי, בשר צפורים, ביצה צלוייה, שחלים, חלב, גבינה, תגלחת, מרחץ, וי"א אף אגוזים, וי"א אף קשואים - וכדתנא דבי ר' ישמעאל דנקראו קשואין משום דקשים לגוף כחרבות ודוקא בגדולים אבל קטנים טובים לגוף, דכ' שני גוים ותקרי גיים - אלו אנטונוניס ורבי דלא פסקו משלחנם צנון וחזרת וקשואים לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

ת"ר - הרואה מת בבית - סימן דיהי שלום בבית.

אכל ושתה בבית - סימן יפה לבית.

נטל כלים מהבית - סימן רע לבית, ולרב פפא דוקא אם לקח על או סנדל, אבל שאר דברים סימן יפה.

נתן דברים - סימן יפה חוץ אם נתן עפר או חרדל דהוא סימן רע.

במשנה - רואה מקום שנעקרה עכו"ם מברך ברוך שעקר עכו"ם וגוי, ובברייתא מוסיף - וכשם שנעקרה ממקום זה וכו' והשב לב עבדיהם וכו', ולת"ק - אין אומרים בחו"ל והשב הרוב הן עובדי ע"ז, ולרשב"א אף בחו"ל אומרים דעתודים להתגיר דכ' אז אהפוך וגוי.

בברייתא - הרואה מרקוליס מברך ברוך שנתן וכו'.

רב המנונא - הרואה בבל הרשעה מברך ה' ברכות.

חורבות בבל - ברוך שהחריב בבל וכו'.

חורבות ביתו של נבוכדנצר - שהחריב ביתו של נבוכדנצר.

גוב אריות דהושלך לתוכו דניאל, או כבשן האש דחנניא מישאל ועזריה - ברוך דעשה ניסים וכו'.

מרקוליס - שנתן ארך אפים וכו'.

מקום שנטלו ממנו עפר - ברוך אומר ועושה וכו'.

רבא כשהי' רואה חמורים שנושאים לחוץ עפר הי' טופח בידו על גביהם ואומר - רהוטי צדיקים וכו'.

מר ברי' דרבינא כשמגיע לבבל הי' נוטל עפר בסודרו וזרקו מחוץ לגבול לקיים מה שנאמר וטאטתיה וכו'.

דף נ"ח

ר' ירמיה בן אלעזר - נתקללה בבל נתקללה שכינה דכ' ושמתיה למורש וגוי, נתקללה שומרון נתברכו שכינה דכ' ושמתיה שומרון לעי השדה וגוי.

ת"ר הרואה אוכלסי ישראל מברך ברוך חכם הרזים, דאין דעתן ופרצופם דומה זה לזה, ואעפ"כ יודע הקב"ה מה שבלב כ"א מהם, ולעולא - אין מברכין ברכה רק בא"י, בן זומא מוסיף - ברוך שברא כל אלו לשמשנו וכו' לפי שהי' אומר כמה יגיעות יגע אדם הראשון וכו'.

רב המנונא - הרואה אוכלסי עכו"ם אומר בושה אמכם וכו'.

בן זומא - אורח טוב אומר - כמה טרחות וכו', ועליו נאמר זכור כי תשגיא וגוי. אורח רע אומר מה טרח וכו', ועליו נאמר לכו יראהו אנשים וגוי.

והאיש בימי שאול זקן וגוי - זה ישי אבי דוד שיצא ונכנס ודרש באוכלסא.

ת"ר רואה חכמי ישראל - ברוך שחלק מכחמתו וכו', חכמי עכו"ם - ברוך שנתן מחכמתו וכו'.

הרואה מלכי ישראל - ברוך שחלק מכבודו וכו'. מלכי עכו"ם - ברוך שנתן מכבודו וכו'.

ר' יוחנן - לעולם ירוץ לקראת מלכים ואף מלכי עכו"ם שאם יזכה יבחין בין כבודו דמלך המשיח למלכי עכו"ם.

מעשה דרב ששת עם צדוקי דידע דבפלוגה ג' יהי מלך דמלכותא דארעא כרקיע ובהקב"ה כן כדכ' צא ועמדת בהר וגוי, וכשאמר לו הצדוקי היאך מברך כשאינו רואה, נתן בו רב ששת עיניו בו ונעשה גל של עצמות, ולי"א - חבריו נקרו עיניו.

מעשה - רב שילא הלכוהו אדם א' ובא לקיסר ולדברי ר' שילא בעל חמורה וכן אמר שם אליהו הנביא, ולא הרגוהו דבגלות אין לו רשות, ופתח רב שילא לך ה' וגוי ברוך הקב"ה ששם מלכות, והביאו לו מקל, וכשיצא א"ל ר' שילא דאמת כדבריו דגוים נקרא חמורים, ובעוד דרצה ליכנס למלך הרגו במקל, והואיל דנעשה לו נס בפסוק הנ"ל דרש אותו, - הגדולה - מעשה בראשית דכ' עושה גדולות וגוי, והגבורה - יציאת מצרים דכ' וירא ישראל וגוי, והתפארת - חמה ולבנה דעמדו ליהושע דכ' וידום השמש וגוי, והנצח - מפלתה דרומי דכ' ויז נצחם וגוי, וההוד - מלחמת נחלי ארנון דכ' ע"כ יאמר וגוי, בשמים וארץ - מלחמת סיסרא דכ' מן שמים נלחמו וגוי, הממלכה - עמלק דכ' כי יד וגוי, והמתנשא - מלחמת גוג ומגוג דכ' הנני אליך וכו', לכל לראש -- אפילו הממונה על חופרי בורות ממנים מהשמים.

ר' עקיבא - הגדולה - קריעת ים סוף, והגבורה - מכת בכורות, והתפארת - מתן תורה, והנצח - ירושלים, וההוד - בית המקדש.

ת"ר רואה בתי ישראל בישובן - ברוך מצבי גבול אלמנה, בחורבנם - ברוך דיין האמת.

בתי עכו"ם בישובם - בית גאים וגוי, בחורבנם - אל נקמות ה' וגוי.

עולא ור"ח הלכו בדרך והגיעו לפתח בית רב חנא - ועולא שאל לו מאי נאנח הא שוברת חצי גופו של אדסף ולר"י כל גופו, וא"ל ר"ח דהא בבית זה היי' ס' אופים ביום ובלילה וכו', ורב חנא לא מוציא ידו מארנקי וכו' ועתה חרב, א"ל הכי אמר ר"י מיום דחרב בהימ"ק בתייהם דצדיקים נחרבו דכ' באזני ה' צבאות וגוי, ועתיד להתזיר לישובן דכ' שיר המעלות לדוד הבוטחים בה' וגוי ועוד שדיו לעבד דיהא כרבו.

ת"ר הרואה קברי ישראל - ברוך אשר יצר אתכם וכו', קברי עכו"ם - בושה אמכם וכו'.

ר' יהושע בן לוי - רואה חבירו החביב עליו - אם לא ראוהו ל' יום - שהחינו, לאחר י"ב חודש - מחיה המתים דלרב אין המת משתכח אלא לאחר י"ב חודש דכ' נשכחתי כמת מלב וגוי.

רב פפא ורב הונא ב"ר יהושע היו בדרך, ובירכו על רב חנינא שחלק מחכמתו וכו', ושהחינו, וא"ל דהוא בירך עוד ברכה חכם הרזים דהוי כמו ס' רבוא, א"ל האם חכמת כ"כ - ומת.

ת"ר הרואה נושי או גיחור, לווקן, קפח, ננס, הדרניקות, פיל קוף וקפוף - ברוך משנה הבריות.

הרואה קיטע, סומא פתויי ראש, חיגר, מוכה שחין, - ברוך דיין האמת, ובהקנים אם לא נולד כד מברך דיין האמת, אבל אם נולד כד - משנה הבריות.

הרואה בריות טובות ואילנות טובות - ברוך שככה בעולמו.

במשנה - על הזיקין - ברוך שכוחו וגבורתו וכו', מאי זיקין לשמואל - כוכב שביט, לרב הונא - כשנקרע וילון ונראה אור רקיע הב' וכו' [לפי רש"י ועי' בתוס'].

שמואל - נהירים לי שבילי הרקיע כשבילי נהרדעא חוץ מכוכב שביט, אבל מסורת דאינו עובר דרך כסיל, דאם עובר העולם נחרב, ומה שעובר הוא רק זהרו.

רב אשי - דהוא כוכב דנעקר מצד א' של כסיל, וכשחבירו רואה נבהל וזע, ומראה זה הוא כשבטיט.

שמואל - בפסוק א' הקדים כסיל לכימה ובפסוק אחר להיפך - דשניהם שווים, דחומה של כסיל מחמם צינה של כימה וכן להיפך, וזה שאמר הקב"ה לאיוב וכו'. ואלמלא הי' מונח עוקץ העקרב בנהר דינור דכל נעקץ מעקרב לא הי' חי'.

כימה - לשון כמאה כוכבים, י"א דהם הכוכבים המקובצים בכימה, וי"א דהם מפוזרים.

רב יהודה - עש הוא כוכבים דנקראת יותא, י"א שהוא בראש העגל, וי"א שהוא בזנב הטלה, וכן מסתבר דכ' ועיש על בניה וגו', וידוע דזנב הטלה נראה כמכת קורנוס דחסרים ממנו כוכבים מהמבול וכו', ואמר רב נחמן - שעתיד הקב"ה להחזיר לעש את בניה.

במשנה על הזועות וכו' מהו זועות - גוהא.

מתי הארץ רועדת

בעל אוב לר' קטינא - כשהקב"ה זוכר בניו מוריד ב' דמעות לים הגדול וקולו נשמע וכו' והארץ רועדת, וא"ל דא"כ אמאי אינו רועדת ב' פעמים, ובאמת רועדת ב' פעמים רק לא הודה לו כדי שלא יטעו העולם אחריו.

ר' קטינא - כשהקב"ה סופק כפיו דכ' ודם אני אכה וגו'.

ר' נתן - כשהקב"ה מתאנח דכ' והניחותי וגו'.

לרבנן - כשהקב"ה בועט ברקיע דכ' הידד כדורכים וגו'.

לרב אחא בר יעקב - כשהקב"ה דוחק רגליו מתחת כסא הכבוד דכ' השמים כסאי וגו'.

על הרעמים - היאך רעמים באים

שמואל - ע"י רעש העננים המתחככים דכ' קול רעמך בגלגל וגו'.

רבנן - ע"י קול מים הנשפכים מענן לחבירו דכ' לקול תתו וגו'.

רב אשי - ע"י רוח המנשבת בעננים חלולים וכמו דיש קול מנשבת ע"פ חביות.

רב אחא בר יעקב - ע"י ברק חזק הפוגע בענן ומשבר חתיכת ברד, וכן מסתבר דרואים דלפני הרעם מבריק הברק, ואח"י שומעים רעש העננים ויורד גשם.

ר' אלכסנדר - רעמים נבראו לפשט עקמימות שבלב דכ' והאלקים עשה וגו'.

על הרוחות - אביי אומר דהם זעפא, ומסורת בידינו דאין הסופות מתחילות בלילה רק ביום, ואין סופה נמשכת שעתיים רצופות רק יש הפסק ביניהם לקיים מה שנאמר לא תקום וגו'.

על הברקים - רבא אומר דהוא ברקא, וברק יחיד, לבן, ירוק, ועננים הבאה מצד ממערב וחוזרים ובאים מדרום, שני עננים

הפוגעין זה בזה, כולם קשים, ודוקא בלילה, ונפק"מ לבקש רחמים.

שמואל בר יצחק - ענני הבוקר אין בהן ממש וכו' דכ' וחסדכם כענן וגו', ודוקא דנתקשרו קלושים, אבל אם נתקשרו בעננים עבים סימן דירד גשם רב, וכמו שאמר רב פפא לאביי וכו'.

הרואה קשת בענן - לר' יהושע בן לוי נופל על פניו דכ' כמראה הקשת וגו', ולבני מערבא אין ליפול על פניו דנראה כמשתחוה לקשת.

ברכת הקשת - ברוך זוכר הברית, ולר' ישמעאל - נאמן בבריתו וקיים במאמרו, ולרב פפא מצרף שניהם.

במשנה על ההרים והגבעות - ברוך מעשה בראשית, לאביי - אף על מה דנזכרין לעיל במשנה מברכים נמי עושה מעשה בראשית, ולרבא - כל מה דנזכרין בתחילת המשנה מברכין ב' ברכות [ע"י רש"י ותוס' וראשונים], ומהרים ואילך - מעשה בראשית.

הרואה רקיע בטהרתה

לר' יהושע בן לוי - ברוך עושה מעשה בראשית. ולאביי דוקא כשירד הגשם בלילה ובבוקר רוח צפונית גילתה פני השמים.

רפרם בר פפא בשם רב חסדא - אינו מברך דמיום החורבן לא נראית רקיע בטהרתה דכ' אלביש שמים קדרות וגו'.

דף נ"ז ע"א

הרואה הונא בחלום מהו
נס נעשה לו

הרואה חנינא חנינא יוחנן מהו
ניסים נעשה לו

הרואה הספד בחלום מהו
מן השמים חסו עליו ופדאוהו

ומתי אמרינן דברים הנ"ל נס, ניסים, מן השמים חסו עליו וכו'
בכתבא שראה הונא או חנינא או תיבה זו של הספד כתובה

הרואה בחלום שהוא עונה יהא שמי' רבא מברך מהו
מובטח לו שהוא בן עולם הבא

הקורא ק"ש בחלום מאי
ראוי שתשרה עליו שכינה אלא שאין דורו זכאי לכך

המניח תפילין בחלום מאי
יצפה לגדולה שנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו'
ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש

המתפלל בחלום מאי
סימן יפה לו וה"מ דלא סיים [שנעור משנתו קודם שנסתלק סימן
הוא שסמוך אצל הקב"ה]

הבא על אמו בחלום מאי
יצפה לבניה שנאמר כי אם לבניה תקרא

הבא על נערה מאורסה בחלום מאי
יצפה לתורה שנאמר תורה מורשה קהלת יעקב אל
תקרי מורשה אלא מאורשה

הבא על אחותו בחלום מאי
יצפה לחכמה שנאמר אמור לחכמה אחותי את

הבא על אשת איש בחלום מאי
מובטח לו שהוא בן עולם הבא [ונטל חלקו וחלק חבירו דומיא
דאשת איש] וה"מ דלא ידע לה ולא הרהר בה מאורתא

הרואה חיטים בחלום
א"ר חייא בר אבא ראה שלום שנאמר השם גבולך שלום חלב
חיטים ישביעך

הרואה שעורים בחלום מאי
סרו עונותיו שנאמר וסר עונך וחטאתך תכופר

מה א"ר זירא מתי סליק מבבל לא"י
אמר אנא לא סלקי מבבל לא"י עד דחזאי שערי בחלמא

הרואה גפן טעונה בחלום מאי
אין אשתו מפלת נפלים שנאמר אשתך כגפן פורי'

הרואה שורקה בחלום מהו
יצפה למשיח שנאמר אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו

הרואה תאנה בחלום מהו
תורתו משתמרת בקרבו שנאמר נוצר תאנה יאכל פריה

הרואה בחלום רימונים זוטרי
פרי עסקי' כרמונא

הרואה בחלום רימונים ררבי
רבי עסקי' כרמונא

הרואה בחלום רימונים שנחלקו מהו
אם ת"ח הוא יצפה לתורה שנאמר אשקך מיין הרקח מעסיס רמני
ואם ע"ה הוא יצפה למצות שנאמר כפלח הרימון רקתך מאי
רקתך אפילו ריקנים שבך מלאים מצות כרימון

הרואה שמן זית בחלום מהו
יצפה למאור תורה שנאמר ויקחו אליך שמן זית זך

הרואה תמרים בחלום מאי
תמו עונותיו שנאמר תם עונך בת ציון

הרואה עז בחלום מהו
אמר רב יוסף שנה מתברכת לו

אם ראה עזים מהו
שנים מתברכות לו שנאמר ודי חלב עזים ללחמך

הרואה הדס בחלום מהו
נכסיו מצליחין לו ואם אין לו נכסים ירושה נופלת לו ממקום אחר
אמר עולא והוא דחזא בכינייהו [על מקומם במחבר]

הרואה אתרוג בחלום מהו
הדור הוא לפני קונו שנאמר פרי עץ הדר כפת תמרים

הרואה לולב בחלום מהו
אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים

הרואה אווז בחלום מהו
יצפה לחכמה שנאמר חכמות בחוץ תרונה

והבא עלי' בחלום מהו
הוי ראש ישיבה [שמכריז ומצווה לרבים]

מה אמר רב אשי
אני ראיתי' ובאתי עלי' בחלום וסליקת לגדולה

הרואה תרנגול בחלום מהו
יצפה לבן זכר

הרואה תרנגולים מהו
יצפה לבנים זכרים

הרואה תרנגולת מהו
יצפה לתרביצה נאה [גינה א"י ביהמ"ד תרביצא נאה וגינה
נוטריקון של תרנגול]

הרואה ביצה בחלום מהו
תלוי' בקשתו [בספק כביצים הללו שהאוכל סתום בס]

הרואה ביצה שנשתברו מהו
נעשית בקשתו, וכן אגוזים שנשתברו וכן קשואים וכן כל כלי
זכוכית וכן כל הנשברים כאלו

הנכנס לכרך בחלום מהו
נעשו לו חפציו שנאמר וינחם אל מחוז [היינו כרך] חפצם.

המגלח ראשו בחלום מהו
סימן יפה לו

ראשו זקנו מהו
סימן יפה לו ולכל משפחתו

היושב בעריבה [ספינה] קטנה בחלום מהו
שם טוב יוצא לו

בעריבה גדולה מהו
שם טוב יוצא לו ולכל משפחתו
והני מילי דמדלוי' דלוי'

הנפנה בחלום מהו
סימן יפה לו שנאמר מהר צעה להפתח וגו'
וה"מ דלא קנח [שלא המאיס ידיו]

העולה לגג בחלום מהו
עולה לגדולה

היורד מגג בחלום מהו
[א] יורד מגדולתו ב] אביי ורבי דאמרי תרווייהו כיון שעלה עלה.

הקורע בגדיו בחלום מהו
קורעין לו גזר דינו

העומד ערום בחלום מהו
בבבל עומד בלי חטא, בא"י ערום בלא מצות, [עיינן ברש"י]

הנתפש לסרדיוט בחלום מהו
שמירה נעשית לו

נתנוהו בקולר בחלום מהו
הוסיפו לו שמירה על שמירתו
וה"מ בקולר אבל חבלא בעלמא לא

הנכנס לאגם בחלום מאי
נעשה ראש ישיבה [שיש בו קנים גדולים וקטנים וסמוכים זה לזה סימן לראש ישיבה שהגדולים והקטנים מתקבצים וכו']

הנכס ליער בחלום מהו
נעשית ראש לבני כלה

רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע מאי חזו בחלמא
רב פפא חלום דעייל לאגמא נעשה ראש ישיבה, רב הונא ברי' דר"י דעייל ביער נעשה ראש לבני כלה
איכא דאמרי תרווייהו לאגמא עיילי אלא רב פפא דתלי טבלא [שהי' לו זוג וענבל על צוארו ומשמיע קול והוא סימן לראש ישיבה שמשמיע קול ברבים] נעשה ראש ישיבה, רב הונא ברי' לא תלי טבלא נעשית ראש לבני כלה

מה אמר רב אשי בזה
אני עיילית לאגמא ותלאי טבלא ונבחי בה נבוחי [קשקשתי בה בקול] ונעשה ראש ישיבה

המקיז דם בחלום מהו
תנא תנא קמ"י דרב נחמן בר יצחק עונותיו מחולין לו [לפי שעונות קרויין אדומים וכו']

והתניא עונותיו סדורין לו
מאי סדורין סדורין למחול

הרואה נחש בחלום מהו
תני תנא קמ"י דרב ששת פרנסתו מזומנת לו [כנחש שעפר לחמו ומצוי לו בכל מקום]

הרואה שהנחש נושכו בחלום מהו
נכפלה לו פרנסתו

הרואה שהנחש הורגו
[א] אבדה פרנסתו ב] א"ל רב ששת כ"ש שנכפלה לו פרנסתו והגמרא מסיק ולא היא רב ששת הוא דחזא חויה בחלמי' וקטלי'.

איזה משקיף יפין לחלום
תנא תנא קמ"י דר' יוחנן כל מיני משקיף יפין לחלום חוץ מן היין כי יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו
יש שותהו וטוב לו שאמר ויין ישמח לבב אנוש, ויש שותהו ורע לו שנאמר תנו שכר לאבוד ויין למרי נפש

אם גם לת"ח רע היין?
א"ל ר' יוחנן לתנא תני ת"ח לעולם טוב לו שנאמר לכו לחמו בלחמי ושתו שיין מסכתי.

דף נ"ז ע"ב

השכים ונפל פסוק לתוך פיו מהו
א"ר יוחנן הרי זה נבואה קטנה

איזה שלש מלכים הרואה בחלום יש בהם סימן
[א] ראה דוד בחלום יצפה לחסידות ב] הרואה שלמה יצפה לחכמה ג] הרואה אחאב ידאג מן הפורעניות

איזה ג' נביאים הרואה בחלום יש בהם סימן
[א] הרואה ספר מלכים יצפה לגדולה ב] הרואה יחזקאל יצפה לחכמה ג] [הרואה ישע"י יצפה לנחמה] ירמ"י ידאג מן הפורעניות

איזה שלש כתובים גדולים יש בהם סימן
[א] הרואה ספר תהילים יצפה לחסידות ב] הרואה משלי יצפה לחכמה ג] איוב ידאג מן הפורעניות

איזה שלשה כתובים קטנים יש בהם סימן
[א] הרואה שיר השירים יצפה לחסידות ב] קהלת יצפה לחכמה ג] הרואה קינות ידאג מן הפורעניות

הרואה מגילת אסתר בחלום מאי
נס נעשה לו

איזה שלשה חכמים יש בהם סימן
[א] הרואה רבי בחלום יצפה לחכמה ב] רבי אלעזר בן עזרי' יצפה לעשירות ג] רבי ישמעאל בן אלישע [מהרוגי מלכות] ידאג מן הפורעניות

איזה שלשה ת"ח הרואה בחלום יש בהם סימן
[א] הרואה בן עזאי בחלום יצפה לחסידות ב] בן זומא יצפה לחכמה ג] אחר [אלישע בן אבוי'] ידאג מן הפורעניות

איזה מיני חיות יפה לחלום
כל מיני חיות יפה לחלום חוץ מן הפיל והקוף והקפוד [שמשונים במראיהן]

והאמר מר הרואה פיל בחלום פלא נעשית לו
לא קשיא הא דמסרג הא דלא מסרג

איזה מיני מתכות יפה לחלום
כל מיני מתכות יפין לחלום חוץ ממר, פסל, וקרדום.
וה"מ דחזינהו בקתייהו.

איזה מיני פירות יפין לחלום
כל מיני פירות יפין לחלום חוץ מפגי תמרה

איזה מיני ירקות יפין לחלום
כל מיני ירקות יפין חוץ מראשי לפתות

והאמר רב לא איעתרי עד דחזאי ראשי לפתות
כי חזא בכנייהו חזי [במחובר אבל בתלוש סימן הוא למכות וכו']

איזה מיני צבועונין יפין לחלום
כל מיני צבועונין יפין לחלום חוץ מן התכלת

איזה עופות יפין לחלום
כל מיני עופות יפין לחלום חוץ קריא וקפופא וקורפראי

איזה ג' נכנסין לגוף ואין הגוף נהנה מהם
[א] גודגדניות ב] כפניות ג] פגי תמרה

איזה ג' אין נכנסין לגוף והגוף נהנה מהם
[א] רחיצה ב] סיכה ג] ותשמיש

איזה ג' הן מעין עולם הבא
[א] שבת ב] שמש [חמה זורחת] ג] ותשמיש

תשמיש דמאי אילימא ת"ה הא מכחש כחיש
אלא תשמיש נקבים

איזה ג' משיבין דעתו של אדם
[א] קול ב] מראה ג] ריח

איזה ג' דברים מרחיבין דעתו של אדם
[א] דירה נאה ב] אשה נאה ג] כלים נאים [עיינן במהרש"א]

איזה חמשה הן אחד משישים

א] אש אחד משישים לגיהנם
ב] דבש אחד משישים למן
ג] שבת אחד משישים לעוה"ב
ד] שינה אחד משישים למיתה
ה] חלום אחד משישים לנבואה

איזה ששה דברים סימן יפה לחולה

א] עטוש דכתיב עטישותיו תהל אור. ב] זיעה דכי בזעת אפך תאכל לחם, ג] שלשול דכי מהר צועה להפתח ולא ימות לשחת, ד] קרי דכי יראה זרע יאריך ימים, ה] שינה דכי ישנתי אז ינוח לי, ו] חלום דכי ותחלימני והחייני

איזה ששה דברים מרפאים את החולה מחליו

א] כרוב, ב] תרדין, ג] סיסין יבשין, ד] קיבה, ה] והרת, ו] ויותרת הכבד, וי"א אף דגים קטנים ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומברין כל גופו של אדם

איזה עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה

א] האוכל בשר שור, ב] בשר שמן, ג] בשר צלי, ד] בשר צפרים, ה] ביצה צלוי, ו] תגלחת, ז] שחלים, ח] חלב, ט] גבינה, י] והמרחץ. וי"א אף אגוזים וי"א אף קשואים

למה נקרא שמו קשואים

תנא דבי ר' ישמעאל מפני שהן קשים לגוף כחרבות

איני והכתיב ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך אל תקרי גוים אלא גיים וא"ר יהודא א"ר אלו אנטונינוס ורבי שלא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קשואין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים
לא קשיא הא ברברבא הא בזוטרי [זוטרי יפין]

איזה סימנים הרואה בחלום טוב לבית ואיזה רע לבית

רואה בחלום מת בבית שלום בבית, רואה בחלום שאכל ושתה בבית סימן יפה לבית, רואה בחלום שנטל כלים מן הבית סימן רע לבית

באיזה כלי נאמר זו

תרגמא ר"פ במסאנא וסנדלא, כל דשקיל שכבא מעלי בר ממסאנא וסנדלא, כל דזיחב שכבי מעלי בר מעפרא וחרדלא,

הרואה מרקוליס מה מברך

ברוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו

הרואה מקום שנעקר ממנו ע"ז

אומר ברוך שעקר ע"ז מארצו וכשם שנעקרה ממקום זה כן תעקר מכל מקומות ישראל והשב לב עובדיהם לעבדך

ובחז"ל מהו

א] אין צריך לומר והשב לב עובדיהם לעבדך מפני שרובה עובדי כוכבים
ב] רשבי"א אומר אף בחז"ל צריך לומר כן מפני שעתידים להתגייר שנאמר אז אהפוך אל עמים שפה ברורה

הרואה בבל הרשעה מאי מברך

אמר רב המנונא צריך לברך חמשה,
א] ראה בבל אומר ברוך שהחריב בבל הרשעה
ב] ראה בית של נבוכדנצר אומר ברוך שהחריב בית של נבוכדנצר הרשע
ג] ראה גוב של אריות או כבשן האש אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה
ד] ראה מרקוליס אומר ברוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו
ה] ראה מקום שנטלנו ממנו עפר [מקום יש בבבל שאין בהמה יוצאה משם אם לא נותנין עלי עפר מעפר המקום והוא סימן השמד וכי] אומר ברוך אומר ועושה גוזר ומקיים

מה עשה רבא כי הוה חזי חמר שקלי עפרא

טריף להו ידא על גביהו ואמר רהוטי צדיקים למעבד רעותא דמריכו

מה עשה מר ברי' דרבינא כי הוה מטי לבבל

הוה שקיל עפרא בסודריי ושדי לברא לקיים מה שנאמר וטאתי במטאטא השמד

אם רב אשי שמע הא דרב הממונא לברך על הרואה בבל חמשה ברכות

אמר אני לא שמיע הא דרב המנונא אלא מדעתאי בריכתינהו לכולהו.

דף נ"ח ע"א

מה החילוק כשנתקלה בבל לכשנתקלה שומרון

נתקלה בבל נתקללו שכני דכי ושמתי למורש קפוד ואגמי מים נתקלה שומרון נתברכו שכני דכי ושמתי שומרון לעי השדה למטעי כרם וגו'

הרואה אוכלסי ישראל [חיל גדול של ששים רבוא] מה אומר

אמר רב הממונא אומר ברוך חכם הרזים

הרואה אוכלסי עכו"ם מה אומר

בושה אמכם וגו'.

מ"ט כשרואה אוכלסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים

[דהקב"ה חכם הרזים ויודע מה שבלב כל אלו] שאין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה

מה אומר בן זומא כשראה אוכלסא על גב מעלה בהר הבית

ברוך חכם הרזים וברוך שברא כל אלו לשמשני

מה אומר בן זומא

הוא הי' אומר כמה יגיעות יגע אדה"ר עד שמצא פת לאכול חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזרה וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואח"כ אכל ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפני וכמה יגיעות יגע אדה"ר עד שמצא בגד ללבוש גזז ולבן ונפץ וטוה וארג וא"כ מצא בגד ללבוש ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפני
כל אומות שוקדות ובאות לפתח ביתי [עשיר הי' והכל באים אצלו לסחורה] ואני משכים ומוצא כל אלו לפני

איזה חילוק אומר בן זומא יש בין אורח טוב לאורח רע

אורח טוב מהו אומר כמה טרחות טרח בעה"ב בשבילי כמה בשר הביא לפני כמה יין הביא לפני כמה גלוסקאות הביא לפני וכל מה שטרח לא טרח אלא בשבילי, אבל אורח רע אומר מה טורח טרח בעה"ב זה פת אחת אכלתי חתיכה אחת אכלתי כוס אחד שתיתי כל טורח שטרח בעה"ב זה לא טרח אלא בשביל אשתו ובניו

מהו אומר על אורח טוב

זכור כי תשגיא פעלו אשר שוררו אנשים

מהו אומר על אורח רע

לכן יראוהו אנשים וגו'

והאיש בימי שאול זקן בא באנשים, מי זה האיש?

אמר רבא ואיתימא רב זביד ואיתימא רב אושעיא זה ישי אבי דוד שיצא באוכלסא ונכנס באוכלסא ודרש באוכלוסא

כמה אוכלסא בבבל

אמר עולא נקטינן אין אוכלוסא פחותה משישים ריבוא

הרואה חכמי ישראל מה מברך

אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראי

הרואה חכמי עכו"ם מה מברך

ברוך שנתן מחכמתו לבריותיו

הרואה מלכי ישראל מה אומר

ברוך שחלק מכבודו ליראיו

הרואה מלכי עכו"ם מה אומר

ברוך שנתן שכבודו לבריותיו

א"ר יוחנן לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי עכו"ם, למה.

שאם יזכה [לעולם הבא] יבחין בין מלכי ישראל למלכי עכו"ם

מה אמר ההוא צדוקי שראה שרב ששת הולך לקראת המלך
חצבי לנהרא כגני לייא, [הכדין השלמים הולכין לנהר לשאוב מים, השבורים להיכן הולך]

מה א"ל רב ששת

תא חזי דידענא טפי מינד, חלף גונדא קמיינתא כי קא אושא א"ל ההוא צדוקי אתא מלכא א"ל רב ששת לא קאתי וכו' וכן תנינא וכו' חליף תליתאי כי קא שתקא א"ל רב ששת וודאי השתא אתי מלכא

א"ל ההוא צדוקי מנא לך הא

א"ל רב ששת דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע דכי צא ועמדת בהר לפני ה' וגו' ואחר האש קול דממה דקה

מה אמר הצדוקי לרב ששת אחד דבריך רב ששת להמלך

למאן דלא חזית ליי קא מברכת

ומה הוי עלי' דההוא צדוקי

איכא אמרי חברוהי נקרו לעיניו, ואיכא דאמרי רב ששת נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות

מה ה' כשר' שילא נגדי' לההוא גברא דבעל מצרית

אזל אכל ביי' קורצי בי מלכא אמר איכא חד גברא ביהודאי דקא דיין דינא בלא הרמנא דמלכא

שדר עלי' פריסתקא כי אתא אמר לי' מ"ט נגדתי' להאי

אמר להו דבא על חמרתא

אמרי לה אית לך סהדא

אמר להו אין, אתא אליהו אדמי לי' כאינש ואסהיד

אמרי לי' אי הכי בר קטלא הוא

אמר להו אנו מיומא דגליטן מארעין לית לן רשותא למקטל אתון מאי דבעיתון עבידו ביי'

פתח ר' שילא ואמר לך ה' הגדולה והגבורה וגו' אמרי לי' מה קאמרת

אמה להו הכי קאמינא בריך רחמנא דיהיב מלכותא בארעא כעין מלכותי' דרקיע ויהיב לכו שולטנא ורחמי דינא [אוהבי משפט]

מהו אמרו לי'

אמרו חביבא עלי' יקרא דמלכותא כולי האי יהיב ליי קולפא [מקל לרדות] אמרו לי' דון דינא

אמר לי' ההוא גברא עביד רחמנא ניסא לשקרי

א"ל רשע לאו חמרי איקרו דכי אשר בשר חמורים בשרם

מה אמר ר' שילא אחר דחזי דקאזיל למימר להו דקרינהו חמרי

אמר האי רודף הוא והתורה אמרה אם בא להרגך השכם להרגו מחיי' בקולפא וקטלי'

מה אמר ר' שילא אחר שניצל מההוא גברא

אמר הואיל ואתעביד לי ניסא בהאי קרא [של לך ה' הגדולה וגו'] דרשינא ליי'

מאי דריש לך ה' הגדולה

זו מעשה בראשית וכן הוא אומר עושה גדולות עד אין חקר

והגבורה מהו

זהו יציאת מצרים שנאמר וירא ישראל את היד הגדולה

ותפארת מהו

זו חמה ולבנה שעמדו לו ליהושע שנאמר וידום השמש וירח עמד וגו'

והנצח מהו

זו מפלגתה של רומי וכן הוא אומר ויז נצחם על בגדי וגו'

וההוד מהו

זו מלחמת נחלת ארנון שנאמר על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגו'

כי כל בשמים ובארץ

זו מלחמת סיסרא שנאמר מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם וגו'

לך ה' הממלכה

זו מלחמת עמלק וכן הוא אומר כי יד על כס י"ה

והמתנשא מהו

זו מלחמת גוג ומגוג וכן הוא אומר הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותובל

לכל לראש מהו

אמר רב חנן בר רבא א"ר יוחנן אפילו ריש גרגיתא מן שמים מנו ליי'

מאי תנא במתניתא משמי' דרבי עקיבא

לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף, והגבורה זו מכת בכורות, והתפארת זו מתן תורה, והנצח זו ירושלים, וההוד זה בית המקדש.

דף נ"ח ע"ב

הרואה בתי ישראל בישובן מה אומר

ברוך מצבי גבול אלמנה [כגון בישוב בית שני]

הרואה בתי ישראל בחורבן מה אומר

ברוך דיין האמת

הרואה בתי עכו"ם בישובן מה אומר

בית גאים יסח ה'

הרואה בית עכו"ם בחורבן מה אומר

קל נקמות ה' קל נקמות הופיע

עולא ורב חסדא הוו קא אזלי באורחא כי מטו אפתחא דבי רב חנא בר חנילאי נגד רב חסדא ואתנח א"ל עולא אמאי קא מתנחת והאמר רב אנהא שוברות חצי גופו של אדם וכו' ר' יוחנן אמר אף כל גופו של אדם וכו'

א"ל היכי לא אתנח ביתא דהוו בה שיתין אפייתא ביממא ושיתין אפייתא בלילא ואפיין לכל מאן דצריך ולא שקל ידא מן כיסא דסבר דילמא אתי עני בר טובים ואדמטו ליי לכיסא קא מכסיף ותו הוו פתיחין ליי ארבע בבי לארבע רוחתא דעמלא וכל דהוה עייל כפין נפיק כי שבע והוו שדי ליי חטי ושערי בשני בצורת אבראי דכל מאן דכסיפא מילתא למשקל ביממא אתי ושקלי בלילא השתא נפל [ונעשה תל] ולא אתנח

מה ענה על זה עולא

הרי אמר ר' יוחנן מיום שחרב ביהמ"ק נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו שנאמר באזני ה' צבקות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב

ומנין דבתייהם של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירו לישובן

א"ר יוחנן שנאמר שיר המעלות לדוד הבוטחים בה' כהר ציון מה הר ציון עתיד הקב"ה להחזירן לישובן אף בתייהם של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לישובן

מה אמר אחר דחזי' דלא מיישב דעתי'

דיו לעבד שיהא כרבו

הרואה קברי ישראל מהו אומר

ברוך אשר יצר אתכם בדין וזן אתכם בדין וכלכל אתכם בדין
ואסוף אתכם בדין ועתיד להקימכם בדין

מה מסיים בר ברי' דרבינא משמי' דרב נחמן

ויודע מספר כולכם והוא עתיד להחיותכם ולקיים אתכם ברוך
מחיי המתים

הרואה קברי עכו"ם מה אומר

בושה אמכם וכו'

הרואה את חבירו לאחר שלשים יום מה מברך

אמר ריב"ל ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

לאחר י"ב חודש מה מברך

ברוך מחיי המתים

מתי המת משתכח מן הלב

אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר י"ב חודש שנאמר
נשכחתי כמות מלב הייתי ככלי אובד

מה אמרו רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע דהוה קאזלי באורחא

ופגעו בי' ברב חנינא ברי' דרב איקא

בהדי דחזינך בריכנך עלך תרתי ברוך אשר חלק מחכמתו ליראיו,
ושהחיינו

מה אמר להם רב חנינא

כיון דחזתינכו חשבינכו עלואי כשתין רבוון בית ישראל ובריכנא
עלייכו תלתא, א[ברוך אשר חלק וכו', ב[שהחיינו, ג[וברוך חכם
הרזים

מהו אמרו לוי על זה

חכימת כולי האי יהיבי בי עינייהו ושכיב

הרואה את הבהקנים מה מברך

ברוך משנה הבריות

מיתבי ראה את הכושי ואת הגיחות ואת הלוקן ואת הקפח ואת

הננס ואת הדרינקוס אומר ברוך משנה את הבריות ואת הקטע

ואת הסומא ואת פתויי הראש ואת הגחור ואת המוכה שחין ואת

הבהקני"ם אומר ברוך דיין האמת

ל"ק הא ממעי אמו [אומר ברוך משנה הבריות] הא בתר דאתיילד

אומר ברוך דיין האמת דייקא נמי דקתני דומיא דקטע [וקטע

בתר דאתיילד]

הרואה פיל קוף וקפוף מה מברך

אומר ברוך משנה הבריות

ראה בריות טובות ואילנות טובות

אומר ברוך שככה לו בעולמו

במשנה על הזיקין וכו' אומר ברוך שכוחו וגבורתו מלא עולם מאי

זיקין

א[אמר שמואל כוכבא דשביט ואמר שמואל נהירין לי שבילי

דשמיא כשבילי דנהרדעא לבר מכוכבא דשביט דלא ידענא מאי

ניהו וגמירי דלא עבר כסלא ואי עבר כסלא חרב עלמא

והא קא חזינן דעבר

זיוי' הוא דעבר ומתחזי כדעבר איהו

מה אמר רב הונא ורב אשי מאי זיקין

ב[רב הונא אומר וילון הוא דמקרע דמגלגל ומחזי נהורא דרקיעא

ג[רב אשי אמר כובא הוא דעקר מהאי גיסא דכסלא וחזי לי

חברי' מהך גיסא ומיבעית ומחזי כמאן דעבר

שמואל רמי כתיב עושה עש כסיל וכימה וכתוב עושה כימה

וכסיל

הא כיצד [מלמד ששניהם שווין] אלמלא חמה של כסיל לא

נתקיים עלום מפני צינה של כימה ואלמלא צינה של כימה לא

נתקיים עלום מפני חמה של כסיל

וגמירי אי לאו עוקצא דעקרבא דמנח בנהר דינור כל מאן דהוה
טריקא לוי עקרבא לא הוה חיי והיינו דקאמר לוי רחמנא לאיוב
התקשר מעדנות כימה או כסיל תפתח

מאי כימה

אמר שמואל כמאה ככבי, אמרו לוי דמכנפו ואמרי לוי דמבדרן

מאי עש

אמר רב יהודא יותא

מאי יותא

אמרי לוי זנב טלה ואמרי לוי רישא דעגלא

ומסתברא כמאן דאמר זנב טלה דכי ועיש על בני' תנחם, אלמא

חסרה ומתחזי כטרפא דטריף והאי דאזלא בתרי' דאמר לה הב לי

בני [שני כוכבים שלי]

דף נ"ט ע"א

מאי הפי' דאמרה הב לי בני

דבשעה שהקב"ה בקש להביא מבול לעולם נטל שני כוכבים

מכימה והביא מבול לעולם וכשבקש לסתמה נטל שני כוכבים

מעיש וסתמה

וליהדר לוי לכימה [אותן כוכבים שנטלה]

אין הבור מתמלא מחוליתו, א"י אין קטיגור נעשה סניגור

וליברי לה תרי כוכבי אחריני

אין כל חדש תחת השמש

ואם עתיד להחזיר לה?

אמר רב נחמן עתיד הקב"ה להחזירן לה שנאמר ועיש על בני

תנחם

במשנה ועל הזועות וכו' מאי זועות

א"ר קטינא גוהא [רעידת ארץ]

רב קטינא הוה קאזיל באורחא כי מטא אפתחא דבי אובא טמיא

גנח גוהא אמר מי ידע אוביא טמיא האי גוהא מהו

א[רמא קלא קטינא קטינא אמאי לא ידענא בשעה שהקב"ה זוכר

את בניו ששרוים בצער בין אומות העולם מוריד שתי דמעות לים

הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו והיינו גוהא

א"ר קטינא אוביא טמיא כדיב הוא ומלי' כדיבין אי הכי גוהא

גוהא מיבעי לוי' [כנגד ב' דמעות]

ולא היא גוהא עבדי והאי דלא אודי לוי' כי היכי דלא ליטעי

כ"ע אבתרי'.

ומה אמר קטינא דידי' ממאי בא רעידת הארץ

ב[סופק כפיו [ומאותו קול מזדזעת הארץ] שנאמר וגם אני אכה

כפי אל כפי והניחותי חמתי

ג[ר' נתן אומר אנחה מתאנח שנאמר והניחותי חמתי בס

והנחמתי

ד[ורבנן אמרי בועט ברקיע שנאמר הידד כדרוכים יענה אל כל

יושבי הארץ

ה[רב אחא בר יעקב אמר דוחק את רגליו תחת כסא הכבוד

שנאמר כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי

במשנה ועל הרעמים מאי רעמים

א[אמר שמואל ענני בגלגלא [עננים מתחופפים ונשמע הקול ל"א

פוגעים בגלגל וכו'] שנאמר קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל

רגזה ותרעש הארץ

ב[רבנן אמרי ענני דשפכי מיא להדדי שנאמר לקול תתו המון מים

בשמים

ג[רב אחא בר יעקב אמר ברקא תקיפא [ברקים של אש] דבריק

בעננא ומתברר גיזי דברזא

ד[רב אשי אמר ענני חלחולי מחלחלי ואתי זיקא ומנשב אפומייהו

ודמי כזיקא על פום דני

וכמאן מסתברא

כר' אחא בר יעקב דבריק ברקא ומנהמי ענני ואתי מיטרא

ועל הרוחות וכו' מאי רוחות
אמר אביי זעפא

ואמר אביי גמירי דזעפא בלילה לא הוה, והא קא חזינן דהוי?
ההוא דאתחולי ביממא

ואמר אביי גמירי דזעפא תרתי שעי לא קאי לקיים כמה שנאמר
לא תקום פעמים צרה, והא קחזינן דקאי?
דמפסיק ביני ביני

ועל הברקים וכו' מאי ברקים
אמר רבא ברקא

איזה דברים קשיין [שאינן של ברכה]
אמר רבא ברקא יחידאה [שלא הבריק אלא פעם אחד] וברקא
חיורא, וברקא ירוקתא, וענני דסלקין בקרן מערבית ואתיין מקרן
דרומית, ותרתי דענני דסלקן חדא לאפי חברתה.

למאי נפקא מינה דקשיין
למבעי רחמי

ואם לעולם הם קשיין
ה"מ בלילא אבל בצפרא לית בהו ממשא

אם ענני דצפרא אית בי' ממשא
אמר רבי שמואל בר יצחק הני ענני דצפרא לית בי' ממשא דכ'
חסדכס כענן בקר [לא קבוע]

א"ל רב פפא לאביי הא אמרי אינשי כד מפתח בבי מיטרא בר
חמרא מוך שקיך וגני
לא קשיא הא דקטיר בעיבא [אז טוב] הא דקטר בענני

למה נברא רעמים
א"ר אלכסנדר רבי לא נברא רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב
שנאמר והאלקים עשה שייראו מלפניו

הרואה קשת בענן מה יעשה
א"ר אלכסנדר רבי אמר ריב"ל צריך שיפול על פניו [לפי שהוא מראה
כבוד ה']

למה במערבא לייטי עלה
משום דמחזי כמאן דסגיד לקשתא
אבל ברוכי וודאי מברך

מאי מברך
א] ברוך זוכר הברית
ב] תנא ר' ישמעאל וכו' נאמן בבריתו וקיים במאמרו
א"ר פפא הלכך נימריהו לתרוויהו ברוך זוכר הברית ונאמן
בבריתו וקיים במאמרו

במשנה על ההרים ועל הגבעות אומר ברוך מעשה בראשית, אטו
כל הני דאמרון עד השתא לאו מעשה בראשית והכתיב ברקים
למטר עשה
אמר אביי כרוך ותני [בכולהו ברוך עושה מעשה בראשית ושכוחו
וגבורת מלא עולם]
רב אמר התם מברך תרתי ברוך שכחו מלא עולם ועושה מעשה
בראשית הכא עושה מעשה בראשית איכא שכוחו מלא עולם ליכא

הרואה רקיע בטהרתו מהו אומר
אריב"ל עושה מעשה בראשית

אימתי מברך עלי'
אמר אביי כי אתא מטרא כולי לילא ובצפרא אתא אסתנא [רוח
צפונית] ומגליא להו לשמיא

מי פליג על זה
רפרס בר פפא דאמר רפרס בר פפא א"ר חסדא מיום שחרב
ביהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה שנאמר אלביש שמים קדרות
ושק אשים כסותם
הרואה חמה בתקופתה מה מברך
ברוך עושה בראשית

הרואה חמה בתקופתה

ואימת הוי אמר אביי כל כ"ח שנין והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע (מס' ברכות דף נ"ט ע"ב)

א. נתלו המאורות:

ביום רביעי של ששת ימי בראשית, דהיינו בתחילת ליל רביעי (דינסטאג נאכט 6:00) אמר הקב"ה "יהי מאורות ברקיע השמים", ואז נתלו שני המאורות הגדולים לשמש ביום ובלילה, למשך כל ימות השנה של $365\frac{1}{4}$ ימים, שהיא "שנת החמה".

ב. ארבע תקופות השנה:

- (הערה: כמו בכל דיני התורה מחשיבים תחילת היום מהתחלת הלילה שלפניו).
- אם נחלק שנת החמה שהיא $365\frac{1}{4}$ ימים לארבע תקופות (1. תקופת ניסן, 2. תקופת תמוז, 3. תקופת תשרי, 4. תקופת טבת), תהיה כל תקופה 91 יום ועוד $7\frac{1}{2}$ שעה. ($91 \times 4 = 364$, נשאר יום ורביעי, שהם 30 שעה, ונחלקים לארבע התקופות בסך $7\frac{1}{2}$ שעה לכל תקופה).
- 91 יום היא בדיוק 13 שבועות ($7 \times 13 = 91$), נשאר עוד $7\frac{1}{2}$ שעה שכל תקופה מתאחרת מהתקופה הקודמת.
- לפיכך, אם תחול תקופת ניסן (תשע"א) בתחילת הלילה של יום הרביעי (דינסטאג נאכט 6:00pm), תחול תקופה הבאה, תקופת תמוז כעבור י"ג שבועות (שהם 91 יום) באותו יום בשבוע, $7\frac{1}{2}$ שעה אחר תחילת הלילה (דינסטאג נאכט/מיטוואך פארטאג 1:30am). תקופת תשרי שלאחריו תחול כעבור 13 שבועות ו- $7\frac{1}{2}$ שעה נוספים, באותו יום בשבוע, דהיינו 15 שעה אחר תחילת ליל רביעי (מיטוואך 9:00am) והתקופה הרביעית - תקופת טבת תחול כעבור 13 שבועות ו- $7\frac{1}{2}$ שעה נוספים, דהיינו $10\frac{1}{2}$ שעות אחר תחילת היום (מיטוואך 4:30pm).
- התקופה שלאחריו היא עוה"פ תקופת ניסן (תשע"ב), והיא תחול כעבור 13 שבועות ו- $7\frac{1}{2}$ שעה נוספים, דהיינו בליל חמישי שש שעות אחר תחילת הלילה, שהיא כחצות הלילה (מיטוואך נאכט 12:00am).
- נמצא שההפרש בין שעת תחילת כל תקופה לתקופה שלאחריו (ניסן-תמוז, תמוז-תשרי, תשרי-טבת, וטבת-ניסן) היא $7\frac{1}{2}$ שעה (אפגעריקט אין זייגער-צייט), וההפרש בין תחילת תקופה בשנה ראשונה (ניסן תשע"א) לתחילת אותה תקופה בשנה הבאה (ניסן תשע"ב), היא יום שלם ושש שעות, שהיא רביעי יום = 30 שעה (דינסטאג נאכט 6:00pm-מיטוואך נאכט 12:00am).
- ולכן: אם תקופת ניסן תשע"א חל בליל רביעי (דינסטאג נאכט) בשעה 6:00 בערב, תחול תקופת ניסן תשע"ב (שנה לאחריו) בליל ה' (מיטוואך נאכט) בשעה 12:00 כחצות הלילה, שהוא מאוחר מתקופת ניסן בשנה הקודם ביום שלם ורביעי יום = 30 שעה, ($24+6=30$), כזה:

התחלת שנה ב'	ד' תקופות השנה - לשנה א' - תשע"א			
	ניסן תשע"ב	טבת	תשרי	תמוז
רביעי בשבת דינסטאג נאכט 6:00pm	רביעי בשבת מיטוואך נאכט 4:30pm	רביעי בשבת מיטוואך אינדערפרי 9:00am	רביעי בשבת דינסטאג נאכט 1:30am	רביעי בשבת מיטוואך נאכט 12:00am

ג. מחזור קטן:

- לפי חשבון זה, אם כל שנה מתאחרת תקופת ניסן ביום שלם ורביעי יום (30 שעה) מתקופת ניסן בשנה שלפניה, הרי ל-4 שנה (16 תקופות) נתאחר התקופה בחמשה ימים שלימים שהם 120 שעה ($30 \times 4 = 120$) וזהו "מחזור קטן", כזה:

התחלת מחזור קטן ב'	"מחזור קטן" (ד' שנים)			
	ניסן (שנה א') תשע"א	ניסן (שנה ב') תשע"ב	ניסן (שנה ג') תשע"ג	ניסן (שנה ד') תשע"ד
רביעי בשבת דינסטאג נאכט 6:00pm	חמישי בשבת מיטוואך נאכט 12:00am	שישי בשבת פרייטאג פארטאג 6:00am	שבת שבת מיטאג 12:00pm	שני בשבת זונטאג נאכט 6:00pm

- הרי שאם חל תקופת ניסן תשע"א בליל רביעי (דינסטאג נאכט) בשעה 6:00 בערב, תחזור אותו העת לחול בו תקופת ניסן תשע"ה (ד' שנים לאחריו) גם בשעה 6:00 בערב, אבל מאוחר עם חמשה ימים שלמים (ליל שני/זונטאג נאכט).

ד. מחזור גדול

לפי זה, הואיל שבכל 4 שנה (מחזור קטן) תחול תקופת ניסן באותה השעה (6:00 בערב), מאוחר בחמש ימים שלימים, הרי רק כעבור 7 מחזורים קטנים, שהם 28 שנה ($7 \times 4 = 28$) יצטרך ההפרש ל-35 יום ($7 \times 5 = 35$) שהם 5 שבועות שלימות, ולכן דוקא אחר עבור 28 שנה מהתחלת ה"מחזור גדול", תשוב התקופה ותחול תקופת ניסן באותו יום בשבוע ובאותה השעה כבתחילה, דהיינו בליל רביעי (דינסטאג נאכט 6:00pm) בזמן שנתלו המאורות.

מחזור גדול - 28 שנה						
מחזור	התחלת התקופה "מחזור קטן" (ה' ימים מאוחר א' מחבירו)	ניסן שנה א'	ניסן שנה ב'	ניסן שנה ג'	ניסן שנה ד'	גמר המחזור קטן בתום ד' שנה
מחזור 1	אור ליום ז (דינסטאג נאכט)	1 תשנ"א ז 6:00 pm	2 תשנ"ב ה 12:00 am	3 תשנ"ג ו 6:00 am	4 תשנ"ד ז 12:00 pm	ניסן תשנ"ה אור ליום ב - 6:00 pm
מחזור 2	אור ליום ב (דינסטאג נאכט)	5 תשנ"ב ב 6:00 pm	6 תשנ"ג ג 12:00 am	7 תשנ"ד ד 6:00 am	8 תשנ"ה ה 12:00 pm	ניסן תשנ"ו אור ליום ז - 6:00 pm
מחזור 3	אור ליום ז (פרייטאג נאכט)	9 תשנ"ט ז 6:00 pm	10 תש"א א 12:00 am	11 תשנ"ב ב 6:00 am	12 תשנ"ג ג 12:00 pm	ניסן תשנ"ד אור ליום ה - 6:00 pm
מחזור 4	אור ליום ה (מיטוואך נאכט)	13 תשנ"ג ה 6:00 pm	14 תשנ"ד ו 12:00 am	15 תשנ"ה ז 6:00 am	16 תשנ"ו א 12:00 pm	ניסן תשנ"ז אור ליום ג - 6:00 pm
מחזור 5	אור ליום ג (מאנטאג נאכט)	17 תשנ"ז ג 6:00 pm	18 תשנ"ח ד 12:00 am	19 תשנ"ט ה 6:00 am	20 תש"ס ו 12:00 pm	ניסן תשס"א אור ליום א - 6:00 pm
מחזור 6	אור ליום א (שבת נאכט)	21 תשס"א א 6:00 pm	22 תשס"ב ב 12:00 am	23 תשס"ג ג 6:00 am	24 תשס"ד ד 12:00 pm	ניסן תשס"ה אור ליום ו - 6:00 pm
מחזור 7	אור ליום ו (דאנערשטאג נאכט)	25 תשס"ה ו 6:00 pm	26 תשס"ו ז 12:00 am	27 תשס"ז א 6:00 am	28 תשס"ח ב 12:00 pm	ניסן תשס"ט אור ליום ד - 6:00 pm

נמצא שאחר גמר 28 שנה (תשנ"א-תשס"ט) חוזר התקופה לחול באותו יום ובאותה השעה שנתלו בו המאורות ברקיע השמים

הגה: ברש"י מציין סימן להתחלת כל מחזור קטן דב"ז הגא"ו. והם הימים שבהם מתחיל מחזור קטן חדש, דהיינו אור ליום ד', אור ליום ב', אור ליום ז', אור ליום ה', אור ליום ג', אור ליום א', אור ליום ו'. (והמחזור שלאחריו חוזר לחול אור ליום ד')

ה. סדר המזלות:

בשעה שנתלו המאורות ברביעי בשבת (ליל שאחר יום ג') בשעה 6:00 בתחילת הלילה, הוקבעו בשמים שבעה כוכבי לכת שצ"ם חנכ"ל (שבתאי, צדק, מאדים, חמה, נוגה, כוכב, לבנה), לשמש במשך כל שעה מכ"ד שעות היום והלילה, בכל שעה משמש כוכב ("מזל") אחר, בזה אחר זה, דהיינו בשעה ראשונה (היינו 6:00-7:00) משמש מזל שבתאי, בשעה שלאחריו מזל צדק, לאחריו מאדים, לאחריו חמה, נוגה, כוכב, לבנה, וחוזר חלילה בסדר הזה שצ"ם חנכ"ל. (ליתר ביאור עיי' רש"י עירובין נו. ד"ה ואין)

בכל ליל רביעי (דינסטאג נאכט) חוזר מזל "שבתאי" לשמש בשעה ראשונה (6:00-7:00), וממילא כשחלה התקופה ביום ובשעה שנתלו המאורות, דהיינו בליל רביעי (דינסטאג נאכט בשעה 6:00), הרי הוא ממילא בתוך שימוש מזל "שבתאי".

סדר המזלות - שבעה כוכבי לכת (שצ"ם חנכ"ל)																							
תחילת הלילה מתחיל משעה 6:00 בליל שלפניו												תחילת היום משעה 6:00 באשמורת הבוקר											
12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח
ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל
נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש
ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח
ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל
ל	ש	צ	מ	ח	נ	כ	ש	ל	כ	נ	ח	ל	ש	צ	מ	ח	נ	כ	ש	ל	כ	נ	ח
מ	ח	נ	כ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	מ	ח	נ	כ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש
ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח
ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל
נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש

שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה

בליל רביעי בשבת (דינסטאג נאכט) בשעה 6:00 בערב (שאו מתחיל יום ד') נתלו המאורות, במזל שבתאי. סימני שעות לתחילת הלילה הם כצנ"ש חל"מ, וסימני שעות לתחילת היום הם חל"מ כצנ"ש (רש"י)

וזהו פירוש מאמר אביי:

הרואה חמה בתקופתה אומר ברוך עושה בראשית, ואימת הוי:

כל כ"ח שנין (בגמר כ"ח שנה מתחילת המחזור-גדול הקודם), והזר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי (שם המזל המאיר בשעה ראשונה של ליל ד' בשבת), באורתא דתלת (דינסטאג נאכט), נגהי ארבע (אור ליום רביעי).

ארבעה תקופות כבמחזה - ביארת זה מזה לחוזה